

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 105/2018-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 12. apríla 2018 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] [REDACTED], zastúpenej advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Štúrova 20, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo 103/2016 z 31. októbra 2017 takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. februára 2018 mailom doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej aj „sťažovateľka“), doplnená v listinnej podobe 28. februára 2018, ktorou namietala porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6

ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo 103/2016 z 31. októbra 2017 (ďalej aj „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

2. Z obsahu sťažovateľkou podanej ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka bola v procesnom postavení žalobkyne účastníčkou konania o neplatnosť závetu a iné vedeného na Okresnom súde Košice I (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 14 C 936/2000. Prvým rozsudkom okresný súd žalobu zamietol. Na základe odvolania sťažovateľky Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) rozhodol tak, že zmenil rozsudok súdu prvej inštancie, určil, že závet [REDAKOVANÉ] je neplatný, a určil, že [REDAKOVANÉ] je dedičkou po [REDAKOVANÉ]. Zo zisteného skutkového stavu krajský súd vyvodil záver, že ak notárska zápisnica neobsahuje údaj o tom, že svedkovia [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] boli prítomní pri prejave vôle účastníka [REDAKOVANÉ] (osoby, ktorá ako takmer nevidomá nevie čítať a písať, pozn.), čo sa má pojať do zápisnice, absencia tohto údaju má za následok, že táto listina nie je notárskou zápisnicou, a teda závet nebol spísaný vo forme notárskej zápisnice, teda ide o neplatný právny úkon. Na základe dovolania žalovanej rozhodol najvyšší súd uznesením sp. zn. 4 Cdo 98/2008 zo 17. februára 2010 tak, že zrušil rozsudok krajského súdu sp. zn. 9 CoD 130/2006 z 12. novembra 2007 v spojení s doplnčacím rozsudkom z 19. novembra 2007 a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Najvyšší súd považoval názor krajského súdu, podľa ktorého notárska zápisnica neobsahuje jednu z osobitných náležitostí (údaj o tom, že svedkovia boli prítomní pri prejave vôle poručiťky [REDAKOVANÉ] o tom, čo sa má do zápisnice zapísať), za nesprávny. Najvyšší súd vytkol krajskému súdu, že pokiaľ dospel k iným skutkovým a právnym záverom než súd prvej inštancie, mal správne rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie, a ak tak neurobil, odňal tým žalovanej možnosť konať pred súdom a zaťažil konanie inou vadou, ktorá má za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Uznesením sp. zn. 9 CoD 41/2010 z 30. decembra 2010 krajský súd zrušil rozsudok súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Rozsudkom č. k. 14 C 936/2000-315 zo 6. mája 2011 okresný súd opätovne zamietol žalobu žalobkyne, pričom sa riadil právnym názorom vysloveným najvyšším súdom a poukázal na to, že z notárskej zápisnice vyplýva, že sa v nej nachádza nielen údaj o tom, že notár napísal

právny úkon pred dvomi svedkami, ale aj okolnosť, že k samotnému prejavu vôle poručiťky došlo v prítomnosti dvoch pribratých svedkov [REDACTED] a [REDACTED], a teda notárska zápisnica obsahuje aj všetky osobitné náležitosti predpokladané ustanovením § 49 zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov. Uznesením č. k. 9 CoD 50/2011-357 z 28. júna 2013 krajský súd zrušil rozsudok okresného súdu zo 6. mája 2011 a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Podľa názoru krajského súdu sa okresný súd napriek tomu, že mu to bolo uložené už v uznesení krajského súdu 30. decembra 2010 nezaoberal tým, či pribraté svedkyne aj boli reálne prítomné pri prejave vôle poručiťky o tom, čo sa má pojať do zápisnice, a či táto skutočnosť má vplyv na platnosť závetu. Okresný súd rozsudkom č. k. 14 C 936/2000-383 z 21. januára 2014 určil, že závet [REDACTED] [REDACTED] spísaný notárom JUDr. Andrejom Kašperom 17. júla 1997 v notárskej zápisnici sp. zn. N 199/97, Nz 196/97 je neplatný a určil, že pôvodná žalobkyňa [REDACTED] je dedičkou po [REDACTED]. Okresný súd tak rozhodol s odôvodnením, že notárska zápisnica, ktorou poručiťka [REDACTED] zriadila závet, síce obsahuje všetky osobitné náležitosti notárskej zápisnice, ktoré predpokladá ustanovenie § 49 tretia veta Notárskeho poriadku, ale svedkyne [REDACTED] a [REDACTED] (ako to vyplynulo z ich výpovedí v priebehu konania) neboli prítomné pri prejave vôle poručiťky o tom, čo sa má pojať do zápisnice, a teda chýba zákonná požiadavka uvedená v § 49 druhej vete Notárskeho poriadku. Keďže nebola dodržaná forma, ktorú Notársky poriadok pre tento úkon vyžaduje, je podľa okresného súdu notárska zápisnica neplatnou závetnou listinou, pretože údaje v nej uvedené sú nepravdivé a nezodpovedajú skutočnosti. Na základe odvolania žalovanej rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 7 CoD 53/2014-445 z 18. novembra 2015 tak, že potvrdil rozsudok v spojení s doplnčacím rozsudkom okresného súdu, okrem výroku o trovách konania. Krajský súd sa stotožnil so skutkovými zisteniami súdu prvej inštancie o tom, že pri prejave vôle poručiťky o tom, čo sa má pojať do notárskej zápisnice svedkyne, neboli prítomné a ďalšie výsluchy týchto svedkýň považoval za nadbytočné. Proti rozsudku krajského súdu podala žalovaná dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd napadnutým uznesením z 31. októbra 2017 tak, že rozsudok krajského súdu č. k. 7 CoD 53/2014-445 z 18. novembra 2015 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľka vidí porušenie označených práv (bod 1) v tom, že najvyšší súd ako súd dovolací prerokoval meritórne dovolanie žalovanej proti právoplatnému rozsudku odvolacieho súdu, a to napriek tomu, že zákon dovolanie proti tomuto rozhodnutiu nepripúšťa. Dovolací súd vyvodil prípustnosť dovolania žalovanej z ustanovenia § 238 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), pričom podľa sťažovateľky je už samotné odôvodnenie prípustnosti dovolania dovolacím súdom na prvý pohľad protirečivé, keď dovolací súd uvádza, že odvolací súd išiel svojou interpretáciou „nad rámec záväzného právneho názoru vysloveného dovolacím súdom“. Dovolanie je podľa § 238 ods. 2 OSP však prípustné len vtedy, ak sa odvolací súd odchyľ od právneho názoru odvolacieho súdu, teda založí svoje rozhodnutie na právnom názore odlišnom od právneho názoru odvolacieho súdu. Samotný dovolací súd však toto podľa sťažovateľky nekonštatuje. Zo znenia odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu zo 17. februára 2010 podľa sťažovateľky nesporne vyplýva, že dovolací súd sa v ňom vyjadroval vo vzťahu k náležitostiam notárskej zápisnice uvedeným v § 49 Notárskeho poriadku, a nie ku skutočnosti, či pribraté svedkyne boli prítomné pri prejave vôle poručiťky o tom, čo sa má pojať do zápisnice. Sťažovateľka v sťažnosti uviedla: „*Pokiaľ ide o to, aký právny záver odvolacieho súdu označil v tomto rozhodnutí dovolací súd za nesprávny, z jazykového aj logického výkladu vyplýva nesporne, že to bol výlučne názor odvolacieho súdu o tom, či notárska zápisnica má náležitosti podľa § 49 Notárskeho poriadku, pričom záver odvolacieho súdu, že tieto náležitosti nemá, označil za nesprávny. Za nesprávny potom označil aj z tohto právneho názoru vyvodенý právny názor, že predmetná listina nie je notárskou zápisnicou, a že z tohto dôvodu je závet pre rozpor so zákonom neplatný. Ako však bolo citované, dovolací súd v uznesení zo dňa 17. 2. 2010, nekonštatoval platnosť ani neplatnosť závetu [REDAKOVANÉ], vyjadroval sa jednoznačne a zreteľne len ku skutočnosti, že neplatnosť tohto závetu nemožno vyvodiť z toho, že by notárska zápisnica spísaná notárom JUDr. Andrejom Kašperom neobsahovala všetky osobitné náležitosti vyplývajúce z § 49 Notárskeho poriadku. Ak dovolací súd v uznesení napadnutom touto sťažnosťou uvádza, že vyslovil právny názor, podľa ktorého záver poručiťky [REDAKOVANÉ] nie je neplatný pre rozpor so zákonom, svoj právny názor vyslovený v prvom svojom rozhodnutí modifikuje tým, že jeho význam posúva do všeobecnejšej roviny. Je však zrejmé, že dovolací súd prípustnosť dovolania nezaložil na nerešpektovaní tohto jeho údajného právneho názoru, vysloveného v prvom rozhodnutí, ale*

na tom, že prisudzuje odvolaciemu súdu názor, podľa ktorého dovolací súd už vo svojom prvšom zrušujúcom uznesení sa vyjadril k údaju v notárskej zápisnici o prítomnosti svedkýň pri prejave vôle poručiteľky o tom, čo sa má pojať do zápisnice ako nepravdivý. Založenie prípustnosti dovolania proti rozsudku odvolacieho súdu vyššie uvedenou skutočnosťou však nemá oporu na jednej strane v rozhodnutí odvolacieho súdu ako celku, a na druhej strane je potrebné opätovne zdôrazniť, že skutočnosť, že odvolací súd takýmto spôsobom interpretoval vyššie citovanú časť odôvodnenia rozhodnutia dovolacieho súdu zo dňa 17. 2. 2010, nie je odchýlením sa od právneho názoru dovolacieho súdu.“

Vychádzajúc z uvedeného podľa sťažovateľky nemá záver dovolacieho súdu o prípustnosti dovolania žalovanej proti potvrdzujúcemu rozhodnutiu žiadny právny ani skutkový základ. Tým, že dovolací súd napriek uvedenému rozhodnutie odvolacieho súdu meritórne preskúmal a zrušil ho, prisvojil si právomoc, ktorá mu zákonom nie je zverená, keďže preskúmaval rozhodnutie, na prieskum ktorého nebol oprávnený.

Sťažovateľka v sťažnosti ďalej namieta, že aj pri vykonávaní prieskumu dovolací súd prekročil svoje právomoci, keďže, ako to vyplýva z odôvodnenia svojho rozhodnutia (bod 21), dovolací súd napriek tomu, že poukazuje na nesprávnosť právneho posúdenia veci odvolacím súdom, založil svoje rozhodnutie o zrušení rozsudku krajského súdu na hodnotení dôkazov, a to predovšetkým svedkýň [REDACTED] a [REDACTED], pričom pri hodnotení týchto dôkazov dospieva k zásadne odlišným názorom ako súd prvého stupňa, s ktorého skutkovými závermi sa stotožnil aj odvolací súd.

S poukazom na viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu a ústavného súdu sťažovateľka namieta zjavne neodôvodnený a arbitrárny postup najvyššieho súdu, ktorý bez toho, aby mu zákon takéto oprávnenie zveril, preskúmal a zrušil právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu.

4. Vzhľadom na uvedené sťažovateľka žiada, aby ústavný súd prijal jej sťažnosť na ďalšie konanie a konštatoval porušenie ňou označených práv (bod 1) napadnutým uznesením najvyššieho súdu, napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec mu vrátil

na ďalšie konanie a aby zakázal najvyššiemu súdu pokračovať v porušovaní označených práv (bod 1) a priznal sťažovateľke náhradu trov konania.

II.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

6. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

7. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

8. Vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už ústavný súd v minulosti judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

9. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

10. Ústavný súd zdôrazňuje, že otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96).

11. Pridržiavajúc sa svojej stabilnej judikatúry ústavný súd poukazuje na to, že základné právo na súdnu ochranu, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie „je výsledkové“, to znamená, musí mu zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (m. m. III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08). Aj z ďalšej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 79/03, I. ÚS 236/03), obdobne ako z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Komanický

c. Slovenská republika, rozsudok zo 4. 6. 2002) vyplýva, že ústavný súd a Európsky súd pre ľudské práva overujú, či konanie posudzované ako celok bolo spravodlivé v zmysle čl. 46 až čl. 50 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru.

12. Predpokladom na záver o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (ako aj práva na spravodlivé súdne konanie garantovaného v čl. 6 ods. 1 dohovoru) je také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstránitel'né činnosťou všeobecného súdu pred začatím konania alebo v konaní vo veci samej, resp. ktoré nemožno napraviť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté v Občianskom súdnom poriadku (účinnom do 30. júna 2016, m. m. I. ÚS 148/03, III. ÚS 355/05, II. ÚS 307/06), resp. v Civilnom sporovom poriadku (účinnom od 1. júla 2016). Z uvedeného vyplýva, že ústavnou kompetenciou ústavného súdu nemôže byť zmena alebo náprava prípadného, či už namietaného alebo skutočného pochybenia všeobecných súdov v dosiaľ neskončených konaniach, ale je zásadne povolaný posúdiť, či konanie ako celok a jeho výsledok po právoplatnom skončení veci obstoja z komplexného hľadiska v ústavnoprávnej rovine. Každý iný postup by neprípustne rozširoval jeho kompetencie a vo svojich dôsledkoch z neho robil ďalšiu súdnu inštanciu, ktorá by bola mimoriadna okrem iného aj tým, že by mohla zasahovať do dosiaľ prebiehajúcich konaní (obdobne IV. ÚS 233/2011).

13. Úlohou ústavného súdu tak bolo v prvom rade posúdenie danej veci z hľadiska splnenia podmienok ústavného prieskumu napadnutého rozhodnutia.

14. Osobitosťou prerokúvanej veci je skutočnosť, že jej predmetom je zrušujúce rozhodnutie najvyššieho súdu, čo znamená, že konanie na všeobecných súdoch ďalej pokračuje. Vzhľadom na to, že sťažovateľka sa môže domáhať ochrany svojich práv v konaní pred krajským súdom, ktorému bola vec vrátená na ďalšie konanie, je ústavná sťažnosť v tejto fáze konania predčasná, čo je okolnosť, ktorá vzhľadom na princíp subsidiarity vyplývajúci z čl. 127 ústavy vylučuje právomoc ústavného súdu meritórne konať a rozhodovať o uplatnených námietkach porušenia označených základných práv. Už len z tohto dôvodu bolo možné sťažnosť sťažovateľky odmietnuť.

15. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

16. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmavania vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00) a tiež by mali za následok porušenie niektorého z princípov spravodlivého procesu, ktoré neboli napravené v inštančnom (opravnom) postupe všeobecných súdov.

17. Ústavný súd z tohto hľadiska preskúmal napadnuté uznesenie a nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup najvyššieho súdu nemajúci oporu v zákone.

18. Najvyšší súd v relevantnej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia uviedol:

„11. Dovolací súd na úvod považuje za potrebné uviesť, že najvyšší súd vo svojom zrušujúcom uznesení zo 17. februára 2010 vyslovil právny názor, podľa ktorého závet zriadený formou notárskej zápisnice zo 17. júla 1997 spísanej notárom JUDr. Andrejom Kašperom, nie je pre rozpor so zákonom neplatný, keďže notárska zápisnica obsahuje aj všetky osobitné náležitosti vyplývajúce z ustanovenia § 49 Notárskeho poriadku. Iný právny názor, ktorý by bol pre súdy nižšieho stupňa záväzný, nevyslovil. V zrušujúcom uznesení vôbec nehodnotil výpovede svedkýň úkonu tak, že údaj v notárskej zápisnici o ich

prítomnosti pri prejave vôle poručiťky sa javí nepravdivý ako to mylne interpretoval odvolací súd. Vetu, že treba rozlišovať medzi požiadavkou uvedenou v § 49 veta druhá Notárskeho poriadku a požiadavkou uvedenou v tretej vete tohto zákonného ustanovenia uviedol len preto, že pôvodná žalobkyňa v odvolaní za dôvod neplatnosti závetu uvádzala neprítomnosť svedkýň úkonu pri prejave vôle poručiťky o tom, čo sa má pojať do zápisnice a nie skutočnosť, že v notárskej zápisnici táto okolnosť nie je uvedená. Keďže odvolací súd nesprávnou interpretáciou išiel nad rámec záväzného právneho názoru vysloveného dovolacím súdom, je daná prípustnosť dovolania podľa § 238 ods. 2 O. s. p.

12. Odvolací súd založil opakovane svoje rozhodnutie na právnom názore, podľa ktorého závet zriadený formou notárskej zápisnice zo 17. júla 1997, spísanej notárom JUDr. Andrejom Kašperom je neplatný, pričom na rozdiel od predchádzajúceho rozhodnutia, rozpor so zákonom odôvodnil v podstate tým, že v notárskej zápisnici uvedený údaj o tom, že k prejavu vôle poručiťky, čo má byť obsahom závetu, došlo v prítomnosti dvoch svedkýň úkonu, nezodpovedá skutočnosti (je nepravdivý).

13. Žalovaná v dovolaní namietala hlavne nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom, čím vymedzila dovolací dôvod podľa § 242 ods. 2 písm. c) O. s. p., ktorým je dovolací súd viazaný.

14. Dovolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že s prijatým právnym názorom odvolacieho súdu sa nestotožňuje a považuje ho za nesprávny.

15. Podľa § 476d ods. 1 OZ poručiťel môže prejaviť svoju poslednú vôľu do notárskej zápisnice; osobitný zákon ustanovuje, kedy sa musí úkon urobiť pred svedkami.

... 19. Podľa § 49 Notárskeho poriadku ak spisuje notár notársku zápisnicu s osobou, ktorá nemôže čítať alebo písať, priberie dvoch svedkov úkonu. Títo svedkovia musia byť prítomní pri prejave vôle účastníka o tom, čo sa má pojať do zápisnice, pri prečítaní zápisnice a jej schválení tým účastníkom, v záujme ktorého boli pribratí. Tieto okolnosti musia byť v zápisnici uvedené.

20. Z citovaných zákonných ustanovení vyplýva, že poručiťel môže svoju poslednú vôľu prejaviť aj do notárskej zápisnice, pričom zákon (osobitný zákon) stanovuje, kedy je potrebná úradná zápisnica a v akom prípade notár musí k úkonu pribrat' svedkov. Notársky zápis má povahu úradnej zápisnice; možno preto touto formou urobiť právne úkony aj tých osôb, ktoré nemôžu čítať a písať. Keďže v takomto prípade právne úkony sú robené za

výnimočnej situácie, notársky poriadok upravuje osobitné náležitosti takejto notárskej zápisnice. Ak tieto náležitosti nie sú splnené, nejedná sa o notársku zápisnicu a úkony v nej obsiahnuté sú spravidla neplatné (výnimku môže predstavovať prípad podľa § 40 ods. 5 druhej vety OZ). Základnou náležitosťou je požiadavka, že notárska zápisnica môže byť spísaná len za účasti dvoch svedkov úkonu, ktorých spravidla zaobstará žiadateľ o notársku zápisnicu. Ak sú pribratí svedkovia úkonu, notár uvedie do notárskej zápisnice dôvod ich účasti a to, že účastník nemôže čítať alebo písať. Svedkovia úkonu sa nemusia zúčastniť celého konania; musia však byť vždy prítomní pri prejave účastníka o tom, čo sa má pojať do zápisnice, v dobe, kedy je účastníkovi notárska zápisnica prečítaná a pri prejave, ktorým účastník schvaľuje notársku zápisnicu. Vyjadrenie svedkov vo forme ich podpisu, je treba považovať za ich písomný právny úkon, ktorým prejavenu vôľu účastníka potvrdzujú. Pokiaľ notárska zápisnica obsahuje všetky zákonom požadované náležitosti, ide o listinu verejnú. V zmysle ustanovenia § 134 O. s. p. pri verejnej listine ako dôkazného prostriedku, ak bola uznaná za pravú, platilo (a aj podľa § 205 C. s. p. platí), že potvrdzuje pravdivosť toho, čo sa v nej osvedčuje alebo potvrdzuje, ak nie je dokázaný opak. To znamená, že sa zásadne pripúšťa možnosť pravdivosti v nej uvedených skutočnosti vyvrátiť dôkazom opaku, t. j. dôkazom, že skutočnosť je v konkrétnom prípade opačná, než je uvedené v listine. Strana, ktorá tvrdí opak oproti údajom uvedeným v notárskej zápisnici, je povinná svoje tvrdenia preukázať. Pritom nestačí iba popieranie pravdivosti obsahu takejto listiny, prípadne spochybňovanie jej obsahu. Strana musí tvrdiť skutočnosti a navrhnuť dôkazy o tom, že údaje, pravdivosť ktorých verejná listina potvrdzuje, sú nepravdivé. Musia byť teda preukázané také skutočnosti, ktoré úplne podlamujú vierohodnosť obsahu verejnej listiny; inak nie je možné verejnú listinu zbaviť jej dôkaznej sily (pozri rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. mája 2006 sp. zn. 2 Cdo 499/2005).

21. V preskúmvanej veci najvyšší súd už vzrušujúcim uznesení dospel k záveru, že notárska zápisnica zo 17. júla 1997 spísaná notárom JUDr. Andrejom Kašperom obsahuje nielen všetky zákonom požadované všeobecné náležitosti, ale aj všetky osobitné náležitosti vyplývajúce z ustanovenia § 49 Notárskeho poriadku (z tohto záveru napokon vychádzal aj odvolací súd). Táto notárska zápisnica bola vydaná k tomu oprávneným subjektom podľa Notárskeho poriadku. Ide preto nepochybne o listinu, ktorá má povahu verejnej listiny, pri ktorej ako dôkaznom prostriedku platí, že potvrdzuje pravdivosť toho, čo sa v nej

potvrďuje, ak nie je dokázaný opak. To znamená, že dokazuje pravdivosť toho, že svedkyne úkonu [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] boli prítomné pri prečítaní zápisnice a jej schválení poručiťkou [REDAKOVANÉ], a že boli prítomné aj keď poručiťka uviedla, čo má byť obsahom závetu (pri jej prejave vôle, čo sa má pojať do zápisnice). Opak by bolo možné dokázať hlavne (preukázaným) tvrdením, že svedkyne úkonu (niektorá z nich) neboli (nemohli byť) vôbec prítomné na notárskom úrade dňa 17. júla 1997, resp. že sa síce dostavili v tento deň na notársky úrad, ale neboli prítomné v dobe, keď poručiťka uviedla, čo má byť obsahom závetu. Predchodkyňa žalobkýň a ani samotné žalobkyne však takéto skutočnosti vôbec netvrdili. Okrem toho, obe svedkyne vo výpovediach zhodne uviedli, že v kritický deň prišli spolu pred notársky úrad, kde sa stretli s poručiťkou pani [REDAKOVANÉ], spoločne išli k notárovi a z notárskeho úradu svedkyne odišli spolu potom ako podpísali notársku zápisnicu, čo znamená, že sa zúčastnili celého konania. Z tohto hľadiska je preto vylúčené, že by svedkyne úkonu neboli prítomné aj pri prejave poručiťky, čo má byť obsahom závetu. Pokiaľ odvolací súd vyvodil svoj záver o neprítomnosti svedkýň úkonu pri tomto prejave poručiťky, z ich svedeckých výpovedí treba uviesť, že obe svedkyne pred súdom prvej inštancie (svedkyne vypovedali na pojednávaní dňa 10.6.2002) ničím nepopreli, nespochybnili a teda ani nevyvrátili to, čo bolo nimi potvrdené v notárskej zápisnici spísanej notárom JUDr. Andrejom Kašperom dňa 17. júla 1997. Práve naopak, obe svedkyne zhodne potvrdili, že boli prítomné na notárskom úrade počas celého konania, veľmi stručne uviedli spôsob, akým notár postupoval a obe zhodne potvrdili, že notár zápisnicu prečítal, že poručiťka ju schválila a že zápisnicu najskôr podpísala poručiťka a následne obe svedkyne úkonu. Žiadna z nich nevypovedala v tom zmysle, že by sa poručiťka v rámci konania nevyjadrila, čo má byť obsahom závetu. Pritom v čase, kedy bol vykonaný výsluch svedkýň (a ani následne po ich výsluchu), predchodkyňa žalobkýň, ako dôvod neplatnosti závetu vôbec netvrdila nedostatok formálnych náležitostí notárskej zápisnice (neplatnosť závetu bola v tom čase posudzovaná z dôvodu žalobkyňou tvrdenej duševnej poruchy poručiťky). Nebol preto ani dôvod, aby sa svedkyne bližšie vyjadrovali k podrobnostiam tohto úkonu. Obsah výpovedí svedkýň urobených pred súdom prvej inštancie na pojednávaní dňa 10. 6. 2002 nebol teda spôsobilý vyvrátiť pravdivosť toho, čo bolo nimi samotnými potvrdené v notárskej zápisnici spísanej notárom JUDr. Andrejom Kašperom dňa 17. júla 1997. Obdobne to platí aj o výpovedi notára JUDr. Andreja

Kašpera, z obsahu ktorej nebolo možné vyvodiť záver, ktorý odvolací súd vzal za základ svojho rozhodnutia. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že aj tu bolo potrebné vychádzať zo zásady, podľa ktorej úkon treba (v prípade pochybnosti) vykladať skôr tak, aby platil, ako aby neplatil. V danej veci bolo treba tento prístup zachovať o to viac, že v zmysle notárskej zápisnice (jej druhej strany) poručiťka po prečítaní závetu vyhlásila, že závet obsahuje jej poslednú vôľu, a teda, že obsahuje jej pravú vôľu, čo prítomné svedkyne úkonu [REDACTED] a [REDACTED] svojimi podpismi na tejto notárskej zápisnici potvrdili, že vôľa poručiťky bola určitá a zrozumiteľná a že samotný obsah závetu nebol nikým (ani predchodkyňou žalobkyň, ani žalobkyňami a ani vypočutými svedkami) spochybňovaný.

22. Na základe zhora uvedeného možno uzavrieť, že záver odvolacieho súdu, podľa ktorého svedkyne úkonu [REDACTED] a [REDACTED] neboli prítomné pri prejave poručiťky, čo má byť obsahom závetu a teda, že údaj o tom v notárskej zápisnici je nepravdivý, výsledky vykonaného dokazovania zjavne neumožňujú. Dovolací súd následne dospel k nesprávnemu právnemu názoru, že závet je pre rozpor so zákonom neplatný. Zároveň za nesprávnu treba považovať aj tú časť rozhodnutia, v ktorej bola určená pôvodná žalobkyňa [REDACTED], za dedičku po [REDACTED]. Tento výrok treba považovať za nesprávny aj z dôvodu, že otázka, kto patrí do okruhu dedičov, je vecou súdu v konaní o dedičstve. Najvyšší súd preto napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil v celom rozsahu, t. j. aj závislé výroky, ktorými krajský súd rozhodol o trovách konania, a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 C. s. p.). Odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 C. s. p.).“

19. Ústavný súd po preskúmaní odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu dospel k záveru, že najvyšší súd zrozumiteľne odôvodnil úvahy, ktoré zvolil pri rozhodovaní o podanom dovolaní, a právne závery, na ktorých je rozhodnutie založené, nemožno hodnotiť ako arbitrárne. Najvyšší súd dostatočným a zrozumiteľným spôsobom odôvodnil, z akého dôvodu vyhodnotil žalovanou tvrdenu príпустnosť dovolania v zmysle § 238 ods. 2 OSP.

Najvyšší súd sa podrobne vyjadril k otázke právneho názoru odvolacieho súdu, ktorým sa odchýlil od právneho názoru vysloveného dovolacím súdom v prejednávanej veci. Dovolací súd vo svojom prvom zrušujúcom uznesení vyslovil, že: „V listine spisanej

notárom JUDr. Andrejom Kašperom sú teda uvedené aj všetky tie okolnosti, ktoré ako osobitné náležitosti notárskej zápisnice predpokladá ustanovenie § 49 Notárskeho poriadku.“ Dovolací súd v tomto rozhodnutí ďalej uviedol, že právny názor odvolacieho súdu, podľa ktorého posudzovaná listina nie je notárskou zápisnicou a závet je pre rozpor so zákonom neplatný, ktorý vyvodil zo záveru, že v posudzovanej notárskej zápisnici chýba jedna z osobitných náležitostí vyplývajúcich z § 49 Notárskeho poriadku, je nesprávny, nemajúci oporu v obsahu samotnej zápisnice. Pokiaľ najvyšší súd v napadnutom uznesení uviedol, že odvolací súd založil opakovane svoje rozhodnutie na právnom názore, podľa ktorého závet zriadený formou notárskej zápisnice je neplatný pre rozpor so zákonom, pričom túto neplatnosť vyvodil na rozdiel od predchádzajúceho rozhodnutia zo skutočnosti, že v notárskej zápisnici uvedený údaj o tom, že k prejavu vôle poručiťky o tom, čo sa má pojať do zápisnice, došlo v prítomnosti dvoch svedkýň, nezodpovedá skutočnosti a takouto interpretáciou sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru vyjadreného dovolacím súdom v zrušujúcom uznesení, nemožno z tohto hľadiska najvyššiemu súdu nič vytknúť. Jeho názor je zdôvodnený riadne a primeraným spôsobom a je z ústavnoprávneho hľadiska akceptovateľný.

20. Pokiaľ sa sťažovateľka s právnym názorom najvyššieho súdu v otázke akceptácie vyslovenej prípustnosti žalovanou podaného dovolania nestotožňuje, ústavný súd napokon dodáva, že otázka posúdenia podmienok dovolacieho konania je otázkou zákonnosti a jej riešenie nemôže viesť k záveru o porušení sťažovateľkou označených práv.

21. Pokiaľ ide o sťažovateľkou uplatnenú námietku prekročenia právomoci najvyššieho súdu v súvislosti s hodnotením dôkazov vykonaných krajským súdom, ústavný súd uvádza, že v danom prípade takisto nejde o svojvoľný postup najvyššieho súdu. Najvyšší súd podrobne a zrozumiteľne vysvetlil, z akých dôvodov považuje odvolacím súdom vyslovený právny názor za nesprávny, pričom dôvody uvedené najvyšším súdom v napadnutom uznesení sú logické a presvedčivé. Keďže sa odvolací súd v dovolaní napadnutom rozsudku odchýlil od právneho názoru vysloveného dovolacím súdom v prejednávanej veci, je pochopiteľné, že najvyšší súd považoval za potrebné detailnejšie poukázať na dôvody nesprávnosti vysloveného právneho názoru odvolacieho súdu tak, aby

pri vydaní nového rozhodnutia došlo nielen k rešpektovaniu právneho názoru dovolacieho súdu krajským súdom, ale aj k jeho pochopeniu.

22. Napokon ústavný súd poukazuje na to, že sťažovateľkou napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, ktorým bol zrušený rozsudok krajského súdu a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie, nie je rozhodnutím, ktorým by sa dané súdne konanie právoplatne skončilo. Naopak, napadnuté uznesenie nastolilo stav, kedy sa konanie pred súdom vracia do štádia odvolacieho konania. Námietky obsiahnuté v sťažnosti môžu byť preto sťažovateľkou uplatnené a preskúmané v konaní pred všeobecným súdom, a to v rozsahu a spôsobom ustanoveným zákonom.

23. Keďže zrušujúce uznesenie najvyššieho súdu nemožno považovať za zjavne neodôvodnené ani arbitrárne a rozhodovanie vo veci sťažovateľky bude v právomoci všeobecného súdu, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade niet žiadnej spojitosti medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a namietaným porušením základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ani práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto v zmysle dikcie ustanovenia § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde sťažnosť sťažovateľky odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

24. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti sa ústavný súd už ďalšími návrhmi sťažovateľky nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. apríla 2018